

**Oświadczenie złożone
przez senator Małgorzatę Adamczak
na 56. posiedzeniu Senatu
w dniu 28 maja 2010 r.**

Oświadczenie skierowane do minister pracy i polityki społecznej Jolanty Fedak

Szanowna Pani Minister!

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Śmiglu wniósł do mnie prośbę, aby Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło szczególną uwagę na potrzebę doprecyzowania zapisów art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (DzU z 2006 r. nr 139, poz. 992 ze zm.). Kierownik śmigieckiego ośrodka ma wiele problemów związanych z ustaleniem uprawnień dotyczących świadczeń pielęgnacyjnych. Jeden z nich pojawia się w sytuacji, gdy osoba wymagająca opieki ma orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wraz z zaleceniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji; gdy chodzi o dziecko – konieczności stałego współdziałania jego opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji dziecka. W takim wypadku kierownik ośrodka, działając z upoważnienia burmistrza, odmawiał prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Decyzje odmowne były jednak uchylane przez samorządowe kolegium odwoławcze i przekazywane do ponownego rozpatrzenia, w opinii SKO bowiem taka osoba spełnia kryteria wynikające z art. 17 ust. 1 przywołanej ustawy, ponieważ jest niepełnosprawna oraz spełnione zostały wskazania określone w podanym artykule, czyli konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Tymczasem w opinii Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu nie jest tu spełnione kryterium uprawniające do świadczenia pielęgnacyjnego, ponieważ wymagający opieki nie legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Trzeba podkreślić, iż jeśli chodzi o osoby poniżej 16 roku życia, to ustalane jest orzeczenie o niepełnosprawności bez wskazania jego stopnia, zaś co do osób powyżej 16 roku życia orzeczenie wydaje się ze wskazaniem stopnia: lekkiego, umiarkowanego lub znacznego. Dlatego też należy doprecyzować, co stanowi podstawę do przyznania świadczenia pielęgnacyjnego: spełnienie wskazań określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych czy ustalony stopień niepełnosprawności.

Ponieważ interpretacja przywołanego przepisu nie jest jednoznaczna, zwracam się z prośbą o uregulowanie art. 17 ust. 1 w przedstawionej kwestii i zajęcie stanowiska w sprawie tego, czy na osobę legitymującą się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, spełniającą przywołane wskazania, rodzic sprawujący nad nią opiekę może skutecznie ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Nowelizacja ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (DzU z 2008 r. nr 223, poz. 1456) nadaje uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego także osobom innym niż rodzice, osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny. O ustalenie uprawnień występują do nas małżonkowie osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, a także dzieci, które rezygnują z zatrudnienia w celu sprawowania osobistej opieki nad obojgiem rodziców. Zapis art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a wprost stwierdza, iż świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim. Według kierownika OPS w Śmiglu jest to zapis krzywdzący zarówno dla tych osób, które pozostając w małżeństwie, muszą korzystać z opieki, jak i dla osób rezygnujących z pracy, aby opiekować się swoimi bliskimi. Stoi on również w sprzeczności z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który stanowi, iż małżonkowie są zobowiązani do współdziałania dla dobra rodziny oraz zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Jako istotną kwestię wskazano również obowiązek wzajemnej pomocy nawet w sytuacjach wyjątkowych, jakie stanowią choroba lub niepełnosprawność. Teza ta stała się fundamentem dla Trybunału Konstytucyjnego, który wyrokiem z dnia 18 lipca 2008 r. (sygn. akt P. 27/07 – DzU z dnia 31 lipca 2008 r. nr 138, poz. 872) uznał za niezgodny z Konstytucją RP art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w zakresie, w jakim uniemożliwia on przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego obciążonej obowiązkiem alimentacyjnym osobie zdolnej do pracy, a niezatrudnionej ze względu na konieczność sprawowania opieki nad innym niż jej dziecko niepełnosprawnym członkiem rodziny. Dotyczy to również małżonków, którzy względem siebie również obciążeni są obowiązkiem alimentacyjnym. Znany nam jest też wyrok WSA w Poznaniu z dnia 6 listopada 2009 r., numer II SA/Po 513/09, który uchylił decyzję odmowną opierającą się na art 17 ust. 5 pkt 2 lit. a, wskazując, iż literalne brzmienie tego artykułu stoi w sprzeczności z przywołanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a w konsekwencji

z Konstytucją RP i niweczy konstytucyjne zasady równości wobec prawa i ochrony rodziny. Jednym z celów świadczenia pielęgnacyjnego jest bowiem zapewnienie rodzinie w uzasadnionych wypadkach prawa do szczególnej pomocy ze strony władzy publicznej, na co w dużej mierze nie pozwala omawiany zapis w ustawie o świadczeniach rodzinnych.

Mając na uwadze przedstawione kwestie, zwracam się z uprzejmą prośbą o podjęcie działań w celu przeprowadzenia zmiany, która doprecyzuje zapis przedmiotowej ustawy. Proszę też Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Z wyrazami szacunku
Małgorzata Adamczak